DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

11. december 2008 *

I sag C-380/06,

angående et traktatbrudssøgsmål i henhold til artikel 226 EF, anlagt den 15. september 2006,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved B. Schima og S. Pardo Quintillán, som befuldmægtigede,

sagsøger,

mod

Kongeriget Spanien ved F. Díez Moreno, som befuldmægtiget,

sagsøgt,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne M. Ilešič, A. Tizzano (refererende dommer), A. Borg Barthet og J.-J. Kasel,

* Processprog: spansk.

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 13. februar 2008,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 17. juli 2008,

afsagt følgende

Dom

1 Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber har i stævningen nedlagt påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Spanien har undladt at opfylde sine forpligtelser i henhold til artikel 3, stk. 1, 2 og 4, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/35/EF af 29. juni 2000 om bekæmpelse af forsinket betaling i handelstransaktioner (EFT L 200, s. 35), idet det har tilladt en frist på 90 dage for betaling for visse føde- og forbrugsvarer, og idet det har udsat ikrafttrædelsen af visse lovbestemmelser indtil den 1. juli 2006.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

2 Artikel 3 i direktiv 2000/35 med overskriften »Morarenter i tilfælde af forsinket betaling« bestemmer:

»1. Medlemsstaterne sikrer følgende:

a) Morarenter som omhandlet i litra d) betales fra dagen efter sidste rettidige betalingsdag eller efter udløbet af betalingsfristen som fastsat i aftalen.

b) Hvis der ikke er aftalt en sidste rettidig betalingsdag eller betalingsfrist, skal der automatisk betales morarenter, uden at det er nødvendigt at fremsende en rykkerskrivelse:

i) fra 30 dage efter skyldnerens modtagelse af en faktura, eller en tilsvarende betalingsanmodning, eller

ii) fra 30 dage efter den dato, hvor varerne eller tjenesteydelserne er modtaget, hvis det er usikkert, på hvilken dato fakturaen eller den tilsvarende betalingsanmodning er modtaget, eller

iii) fra 30 dage efter at varerne eller tjenesteydelserne er modtaget, hvis skyldneren modtager fakturaen eller den tilsvarende betalingsanmodning tidligere end varerne eller tjenesteydelserne, eller

iv) fra 30 dage efter datoen for godkendelse eller kontrol, hvis lovgivningen eller aftalen indeholder krav om en godkendelses- eller kontrolprocedure, hvorved varernes eller tjenesteydelsens overensstemmelse med aftalen skal konstateres, og skyldneren modtager fakturaen eller den tilsvarende betalingsanmodning inden eller på den dato, hvor denne godkendelse eller kontrol finder sted.

[…]

2. For bestemte kategorier af aftaler, som defineres i den nationale lovgivning, kan medlemsstaterne fastsætte fristen, efter hvilken der skal betales morarenter, til højst 60 dage, hvis de sikrer, at aftalens parter ikke aftaler en længere frist, eller hvis de fastsætter en ufravigelig rentesats, der er væsentligt højere end den lovbestemte sats.

3. Medlemsstaterne træffer bestemmelse om, at aftalen vedrørende betalingsdagen eller følgerne af forsinket betaling, der ikke er i overensstemmelse med stk. 1, litra b)-d), og stk. 2, enten ikke er bindende eller giver grundlag for krav om skadeserstatning, hvis aftalen, når alle sagens omstændigheder, herunder god handelspraksis og produktets art, tages i betragtning, er klart urimelig over for kreditor. Ved afgørelsen af, om en aftale er klart urimelig over for kreditor, tages der bl.a. hensyn til, om skyldneren har en objektiv grund til at fravige bestemmelserne i stk. 1, litra b)-d), og stk. 2. Hvis en sådan

aftale fastslås at være klart urimelig, finder de lovbestemte vilkår anvendelse, medmindre de nationale domstole fastsætter andre og rimelige betingelser.

4. Medlemsstaterne sikrer, at der i kreditorernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af klart urimelige kontraktvilkår i den i stk. 3 omhandlede betydning til ophør.

[…]«

3 Direktivets artikel 6 med overskriften »Gennemførelse« bestemmer:

»1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv inden den 8. august 2002. De underretter straks Kommissionen herom.

[…]

2. Medlemsstaterne kan opretholde eller vedtage love og bestemmelser, der er gunstigere for kreditor end de love og bestemmelser, der er påkrævede for at efterkomme dette direktiv.

[…]«

Nationale bestemmelser

4 Lov nr. 3/2004 af 29. december 2004 om bekæmpelse af forsinket betaling i handelstransaktioner (BOE nr. 314 af 30.12.2004, s. 42334) tilsigter at gennemføre direktiv 2000/35 i spansk ret.

5 Lov nr. 7/1996 af 15. januar 1996 om detailhandel (BOE nr. 15 af 17.11.1996, s. 1243) indeholder i artikel 17 bestemmelser om betaling af leverandører.

6 Det følger af den første tillægsbestemmelse til lov nr. 3/2004 med overskriften »Regler for betalinger i detailhandlen«, at hvad angår betalinger til leverandører i detailhandlen finder bestemmelserne i artikel 17 i lov nr. 7/1996 først og fremmest anvendelse, og at lov nr. 3/2004 kun finder anvendelse som en supplerende bestemmelse.

7 Artikel 17 i lov nr. 7/1996, som ændret ved stk. 1 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, bestemmer:

»1. I mangel af udtrykkelig aftale anses det for aftalt, at detailhandlende skal betale prisen for de varer, som de køber, inden for 30 dage fra leveringsdatoen.

[…]

3. Betaling for friske og letfordærvelige fødevarer må under ingen omstændigheder udsættes i mere end 30 dage. Betaling for andre føde- og forbrugsvarer må ikke udsættes i mere end 60 dage, medmindre der foreligger en udtrykkelig aftale, som indeholder bestemmelser om økonomisk kompensation til leverandøren for den længere frist. Betaling må under ingen omstændigheder udsættes i mere end 90 dage.

[…]

5. Under alle omstændigheder skal der automatisk pålægges renter for forsinket betaling fra dagen efter den fastsatte betalingsdato, eller dersom der ikke foreligger

nogen aftale, den dato, hvor betalingen skulle have fundet sted i henhold til bestemmelserne i stk. 1. […]«

8 Den anden overgangsbestemmelse i lov nr. 7/1996, indført ved stk. 2 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, har følgende ordlyd:

»Fristen for friske og letfordærvelige varer vedbliver med at være den 30-dagesfrist, som allerede er fastsat. Begrænsningen til maksimalt 60 dage i denne lovs artikel 17, stk. 3, finder anvendelse fra den 1. juli 2006. Indtil da kan betaling for andre fødevarer end friske og letfordærvelige fødevarer samt for forbrugsvarer ikke udsættes i mere end 24 dage at regne fra datoen for leveringen af varerne.«

Den administrative procedure

9 Som følge af en klage fremsendte Kommissionen den 13. juli 2005 en åbningsskrivelse til Kongeriget Spanien, hvori den anmodede det om inden for en frist på to måneder at fremkomme med sine bemærkninger vedrørende spørgsmålet, om lov nr. 3/2004 var forenelig med artikel 3, stk. 1, 2, 4 og 5, i direktiv 2000/35.

10 Da Kommissionen ikke modtog noget svar på denne skrivelse fra Kongeriget Spanien, fremsendte den den 19. december 2005 en begrundet udtalelse til denne medlemsstat, hvori den navnlig gjorde gældende, at:

— betalingsfristen på 90 dage for visse føde- og forbrugsvarer, som var tilladt i medfør af artikel 17, stk. 3, i lov nr. 7/1996, som ændret ved stk. 1 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, er i strid med artikel 3, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/35, og

— den anden overgangsbestemmelse i lov nr. 7/1996, indført med stk. 2 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, idet den udsætter anvendelsen af den maksimale frist på 60 dage til den 1. juli 2006, er uforenelig med artikel 3, stk. 1, 2 og 4, i dette direktiv, hvis gennemførelsesfrist udløb den 8. august 2002, uden at det herved blev tilladt at fravige denne frist.

11 Da Kommissionen ikke var tilfreds med besvarelsen fra Kongeriget Spanien, har den anlagt nærværende søgsmål.

Om søgsmålet

Om det første klagepunkt

Parternes argumenter

12 Kommissionen har anført, at artikel 17, stk. 3, i lov nr. 7/1996, som ændret ved stk. 1 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, udgør en tilsidesættelse af artikel 3, stk. 1 og 2, i direktiv 2000/35, idet den fastsætter, at den maksimale frist for betaling for andre føde- og forbrugsvarer end friske eller letfordærvelige fødevarer kan være helt op til 90 dage, på betingelse af, at der til fordel for leverandøren fastsættes bestemmelser om »økonomisk kompensation for den længere frist«.

13 Denne bestemmelse gør det således muligt at forlænge den maksimale betalingsfrist på 60 dage, som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/35, uden imidlertid — hvilket er i strid med denne bestemmelse — at fastsætte bestemmelser om »en ufravigelig rentesats, der er væsentligt højere end den lovbestemte sats«. Den økonomiske kompensation for den længere frist, som er fastsat i den omtvistede nationale bestemmelse, kan herved ikke sammenlignes med anvendelsen af en sådan rentesats, idet den formulering, som den spanske lovgiver har valgt, ikke er præcis.

14 Kongeriget Spanien har for det første anført, at direktiv 2000/35 har til formål at indføre foranstaltninger til fordel for kreditor, som tilsigter at begrænse forsinkelser med betaling i handelstransaktioner, alt imens parternes aftalefrihed respekteres.

15 De omtvistede bestemmelser, som indeholder et absolut forbud mod ved aftale at fastsætte en frist, der overstiger 90 dage, gennemfører i virkeligheden en strengere ordning, som stiller kreditor bedre end den ordning, som er indeholdt i direktiv 2000/35, hvis artikel 3, stk. 2, gør det muligt ved aftale at fastsætte en længere frist end 60-dagesfristen uden imidlertid at fastsætte nogen maksimumsgrænse for denne mulighed. Den i hovedsagen omhandlede lovgivning er derfor ligeledes i overensstemmelse med direktivets artikel 6, stk. 2, som tillader medlemsstaterne at opretholde eller vedtage love og bestemmelser, der er gunstigere for kreditor end de love og bestemmelser, der er påkrævede for at efterkomme nævnte direktiv.

16 Den sagsøgte medlemsstat har dernæst præciseret, at eftersom 90-dagesfristen kun kan finde anvendelse, hvis der foreligger en aftale, som indeholder bestemmelser om økonomisk kompensation for den længste frist, som måtte fastsættes, skal betingelsen i artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/35 vedrørende betaling af morarenter til en rentesats, der er væsentlig højere end den lovbestemte sats, stadig være opfyldt.

Domstolens bemærkninger

17 Indledningsvis bemærkes, at som det fremgår af artikel 3, stk. 1, litra a), i direktiv 2000/35, står det i princippet parterne frit ved aftale at fastsætte en betalingsdato eller frist.

18 Det er således kun, hvis ikke andet er aftalt, at den lovbestemte frist på 30 dage i dette direktivs artikel 3, stk. 1, litra b), skal finde anvendelse.

19 Artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/35 tillader dernæst medlemsstaterne at forlænge den nævnte 30-dagesfrist, men denne mulighed er underlagt to betingelser. For det første skal denne mulighed begrænses til bestemte kategorier af kontrakter. For det andet kan længden af den frist, der fraviger de almindelige regler, maksimalt forlænges til 60 dage, hvis det ikke er tilladt parterne ved aftale at fravige denne frist, eller på betingelse af, at der anvendes en ufravigelig rentesats, som væsentligt overstiger den lovbestemte sats.

20 Det er således i lyset af indholdet og den generelle opbygning af direktiv 2000/35 som anført i de foregående præmisser, at de af Kommissionen fremførte betragtninger vedrørende de omtvistede nationale bestemmelser må undersøges.

21 Det bemærkes for det første, at artikel 17, stk. 3, i lov nr. 7/1996, som ændret ved stk. 1 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, giver mulighed for hvad angår andre fødevarer end friske og letfordærvelige fødevarer samt hvad angår forbrugsvarer at forlænge 30-dagesfristen for betaling til 60 dage i medfør af artikel 17, stk. 1, medmindre andet udtrykkeligt er aftalt mellem parterne. For det andet indeholder artikel 17, stk. 3, andet punktum, som Kommissionen har anfægtet, en mulighed for yderligere at forlænge den nævnte 30-dagesfrist i op til 90 dage, såfremt der foreligger en udtrykkelig aftale mellem parterne, hvori der er fastsat bestemmelser om økonomisk kompensation til leverandøren for den længste frist, som måtte aftales.

22 Det bemærkes, at i henhold til den samme omtvistede bestemmelse er muligheden for at forlænge betalingsfristen ud over 60 dage underlagt en betingelse om, at der mellem parterne er indgået en »udtrykkelig aftale« herom.

23 Under disse omstændigheder må det af Kommissionen fremførte argument, hvorefter den omhandlede nationale bestemmelse er i strid med artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/35, idet den for visse varer tillader, at betalingsfristen på 60 dage forlænges til 90 dage, uden at betingelserne fastsat i denne bestemmelse er opfyldt, forkastes.

24 Som anført i denne doms præmis 18 og 19, regulerer artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/35 udelukkende medlemsstaternes mulighed for i visse begrænsede tilfælde at fastsætte en lovbestemt frist, som overstiger den 30-dagesfrist, som finder anvendelse, når ikke andet er aftalt vedrørende betalingsdatoen eller betalingsfristen. Det er med andre ord kun de tilfælde, hvor parterne intet har aftalt på dette område, som er omfattet af dette direktivs artikel 3, stk. 2.

25 Derimod indeholder artikel 17, stk. 3, i lov nr. 7/1996, som ændret ved stk. 1 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, netop et krav om, at der — for at betalingsfristen kan forlænges til maksimalt 90 dage — er indgået en »udtrykkelig aftale« herom. Anvendelsen af en sådan frist, som er aftalt mellem parterne, kan derfor ikke — i modsætning til hvad Kommissionen har anført — anses for at være underlagt betingelserne i artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/35.

26 Det følger af ovenstående betragtninger, at det første klagepunkt er uden grundlag og derfor ikke bør tiltrædes.

Om det andet klagepunkt

Parternes argumenter

27 Kommissionen har anført, at den anden overgangsbestemmelse i lov nr. 7/1996, som blev indført med stk. 2 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, med urette udsætter anvendelsen af den maksimale betalingsfrist på 60 dage i artikel 3, stk. 2, i direktiv 2000/35, til den 1. juli 2006.

28 Dette direktivs artikel 6, stk. 1, fastsætter således fristen for direktivets gennemførelse til den 8. august 2002 uden at fastsætte nogen mulighed for at fravige eller udsætte nævnte frist.

29 Udsættelsen fastsat i den spanske lovgivning er ligeledes i strid med artikel 3, stk. 4, i direktiv 2000/35, hvorefter medlemsstaterne sikrer, at der i kreditorernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af klart urimelige kontraktvilkår til ophør.

30 Kongeriget Spanien har over for disse argumenter hovedsageligt anført, at overgangsordningen indført med den anden overgangsbestemmelse i lov nr. 7/1996, som blev indført med stk. 2 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004, udelukkende fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelsen af bestemmelserne i lov nr. 7/1996 vedrørende detailhandel og indfører en endnu strengere ordning end den ordning, der kræves efter direktiv 2000/35. Den nævnte bestemmelse bevirker således ikke, at

anvendelsen af bestemmelserne i lov nr. 3/2004, som gennemfører dette direktiv, udsættes, idet bemærkes, at det ikke er blevet gjort gældende, at disse bestemmelser er i strid med fællesskabsretten.

Domstolens bemærkninger

31 Det bemærkes herved, at den omhandlede nationale bestemmelse udelukkende vedrører anvendelsen af 60-dagesfristen i artikel 17, stk. 3, i lov nr. 7/1996, som ændret ved stk. 1 i den anden endelige bestemmelse i lov nr. 3/2004.

32 Af de grunde, som er angivet i denne doms præmis 22-25, er artikel 17, stk. 3, ikke omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2000/35 og udgør derfor ikke en foranstaltning til gennemførelse heraf.

33 Det følger heraf, at udsættelsen af anvendelsen af den omtvistede nationale bestemmelse ikke har nogen betydning for spørgsmålet, om Kongeriget Spanien opfylder de forpligtelser, som påhviler det i medfør af nævnte artikel 3.

34 Det andet klagepunkt kan følgelig heller ikke tiltrædes.

35 Da ingen af de to klagepunkter, som Kommissionen har anført, kan tiltrædes, bør Kongeriget Spanien frifindes i det hele.

Sagens omkostninger

36 Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Kommissionen har tabt sagen og bør pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kongeriget Spaniens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Første Afdeling):

1) Kongeriget Spanien frifindes.

2) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber betaler sagens omkostninger.

Underskrifter